Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра української мови

Дипломна робота магістра

з теми: **ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНІ, СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕПОВНИХ РЕЧЕНЬ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ**

Виконала:
студентка 2 курсу групи FUkr1-M18
галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 035 Філологія

(Українська мова і література)
БОЛЮХ (Лавренчук) Марина Олександрівна

Керівник:
Дзюбак Н.М., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови

Рецензент:
Гудима Н.В., кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри теорії
та методик початкової освіти

Кам’янець-Подільський – 2019 рік

ЗМІСТ

ВСТУП……3

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НЕПОВНОГО РЕЧЕННЯ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ……8

1.1 Синтаксична природа неповних речень та їх ознаки…….....9

1.2 Основи класифікації неповних речень……..22

1.3 Функціональний потенціал неповних речень……..41

РОЗДІЛ ІІ. ФОРМАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ НЕПОВНИХ РЕЧЕНЬ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ…….49

2.1 Особливості контекстно неповних речень як засобів реалізації комунікативних інтенцій автора в газетному мовленні..……...52

2.2 Формально-семантична організація та комунікативно-прагматична зумовленість еліптичних речень у газетному дискурсі……..72

2.3 Специфіка ситуативно неповних речень у газетному мовленні…81

ВИСНОВКИ……..84

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…..……..89

ВСТУП

Сучасна лінгвістика помітно розширила об’єкти вивчення. Орієнтація досліджень на комунікативну діяльність, основне завдання якої полягає у передаванні інформації з метою повідомлення чи впливу на співрозмовників (реципієнтів), сприяє перенесенню акценту на моделювання мовних актів з метою вивчення закономірностей розуміння повідомлення. Ці завдання комунікативної лінгвістики виводять на перший план нову одиницю – висловлення. Особливо важливим у функціональному аспекті є з’ясування загальних конвенцій, законів та правил формування висловлень, що відображають не лише денотативну ситуацію, а й контекст самого повідомлення. Такий підхід зумовлює перегляд деяких традиційних концепцій. Зокрема це стосується дискусійного питання про синтаксичну неповноту.

Традиційно в мовознавстві терміном «неповне речення» позначають конструкції, у яких пропущено один або обидва головних чи низка другорядних членів, що зрозумілі з контексту або ситуації мовлення.

Основи концепції неповного речення були закладені М. М. Гречем [27], І. Ф. Буслаєвим [18], О. М. Пєшковським [72] та О. О. Шахматовим [89]. В українському мовознавстві проблеми неповного речення торкались Л. А. Булаховський [63], О. С. Мельничук [68], П. С. Дудик [35, 81], І. Р. Вихованець [21-23], Н. Л. Іваницька [47-49], П. П. Коструба [60], С. Я. Єрмоленко [36, 38], А. П. Загнітко [41-43], І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська [79], К.Ф. Шульжук [92] та інші вчені. Дослідники неповного речення насамперед звертаються до питань про критерії розмежування повних і неповних структур. Встановлення неповноти, що ґрунтується на основі принципу зіставлення цих синтаксичних утворень із відповідними двоскладними чи односкладними повними реченнями. Показниками їхньої неповноти вважають форми слів, які можуть бути як у самому реченні, так і поза ним (знаходитись у суміжних конструкціях). Контекст (зовнішній і внутрішній) та ситуація розглядаються переважно як умови, що сприяють виникненню таких синтаксичних структур.

Як лінгвістичний об’єкт неповні речення викликають дискусії в різних аспектах дослідження. Проблемними стали питання про статус неповних речень у синтаксичній ієрархії мови. Існують різні погляди й щодо термінологічного позначення таких синтаксичних утворень. Одні дослідники з цією метою використовують термін «неповні речення» (О. М. Пєшковський [72], О. О. Шахматов [89], І. Г. Чередниченко [87]), інші вживають цей термін лише умовно (З. Д. Попова [75], Б. М. Кулик [62]). По-різному трактується і природа неповних речень. Одні мовознавці пов’язують факт виникнення цих одиниць із тенденцією до економії мовних засобів у розмовному мовленні (П. С. Дудик [35, 81], Г. Г. Інфантова [50]), інші розглядають як результат розширення виражальних можливостей мови. Немає єдиного погляду й на класифікацію цих структур. Підлягає дискутуванню також питання сутності еліптичних речень.

Аналіз літератури з цієї проблеми засвідчує, що більшість дослідників намагаються з’ясувати сутність неповних речень, обмежуючись лише аналізом їх формально-синтаксичного складу. Ці одиниці у більшості випадків розглядають лише у вузькому контексті мови, поза реальними умовами їх існування (контекстом мовлення). Такий підхід значно обмежує наукове дослідження проблеми синтаксичної неповноти і не дозволяє адекватно вивчити об’єкт дослідження.

На сучасному етапі розвитку мовознавчої науки увагу мовознавців привертає людський чинник у мові, внаслідок чого одиниці мови розглядають не як абсолютизовані структури, а як такі, що породжуються в актах мовлення. Розширення предмета лінгвістики зумовлює актуальність вивчення функціонування одиниць мови у реальному спілкуванні. Зокрема теоретичні потенції структурного аналізу неповних речень набувають дещо нового розвитку. З’явилась низка праць, що спрямовані на розгляд неповноти речення як багатоаспектної синтаксичної одиниці. Серед них заслуговує на увагу дослідження О. А. Бех [9], присвячене структурно-семантичним особливостям неповноти бездієслівних речень. Суттєво нові підходи до

явища синтаксичної неповноти описано у монографії Н. М. Дзюбак [32], яка вивчала особливості неповних речень на матеріалі розмовного мовлення. Розвиток функціонального аспекту потребує розширення за рахунок вивчення інших типів дискурсів, зокрема газетного, що акумулює усі сучасні тенденції розвитку мови й подає їх як нормативні.

Актуальність дипломного дослідження зумовлена низкою чинників: потребою системного вивчення неповних речень та специфіки їх функціонування в сучасній українській мові; необхідністю з'ясувати специфіку формування одиниць газетного мовлення та уточнення функцій неповних речень у ньому.

Дипломна робота пов'язана з науковою темою кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Дослідження сучасного стану стилістичної системи української мови як національної». У вужчому плані ця тема ґрунтується на сучасних підходах до вивчення неповного речення з позиції породження повідомлення, що визначають комунікативні наміри мовця-автора в газетному дискурсі.

Мета магістерської роботи – виявити й описати формально-семантичні особливості та комунікативно-прагматичне навантаження неповних речень в газетному дискурсі.

Для реалізації мети дослідження необхідно було розв'язати такі **завдання:**

1) розкрити зміст поняття «неповне речення» у формально-синтаксичному, семантичному і комунікативному аспектах;

2) з'ясувати граматичну природу неповних речень й основи організації мовної семантики в конструкціях з опущеними одним чи кількома членами речення;

3) визначити функціональний потенціал неповних речень у різних функціональних стилях сучасної української мови;

4) виявити формально-синтаксичні та семантико-синтаксичні ознаки неповних речень у газетному мовленні;

5) охарактеризувати комунікативні-прагматичні й стилістичні умови функціонування контекстних, еліптичних і ситуативних неповних речень у газетному дискурсі.

Об'єктом дослідження є функціональний потенціал неповних речень у газетному дискурсі.

Предмет дослідження – формально-синтаксичні й комунікативно-прагматичні особливості контекстних, еліптичних та ситуативних неповних речень як засобів формування сучасного газетного дискурсу.

Методи дослідження. У дипломній роботі як основний використано дескриптивний метод, що передбачає лінгвістичний опис мовних одиниць, відбір і систематизацію відповідного матеріалу. Для опису неповних речень як засобів формування газетного дискурсу використовувались функціональний і структурно-семантичний методи, які дозволили детально розібратись у співвідношенні логічної та мовної семантики в структурі змісту неповних речень, їх репрезентації в газетному мовленні.

Матеріалом для дослідження слугували Кам'янецький часопис «КлюЧ», регіональна газета «Край Кам'янецький», приватна газета «Подолянин» за 2016-2019 рр. Методом контент-аналізу з них було вилучено 300 відповідних одиниць.

Елементами наукової новизни магістерської роботи є системне дослідження неповних речень у комунікативному, семантичному і формально-синтаксичному аспектах на матеріалі текстів публіцистичного стилю, зокрема газетного мовлення, у яких найширше виявляються новітні тенденції використання мовних засобів сучасної української літературної мови. Новизна дослідження полягає також у розширенні наукового пізнання функцій неповних речень як своєрідної семантико-граматичної категорії, що бере участь у формуванні висловлень, ширше – у текстотворенні відповідно до виконання журналістом прагматичної настанови газетного мовлення. Розкрито граматичну природу опущення членів речення й еліпсису як явищ динамічного (експресивного) синтаксису сучасного українського мовлення.

Теоретичне значення дослідження полягає у тому, що одержані результати розширюють уявлення про процеси мовної компресії й еліпсації, яка по-різному виявляється у межах функціональних стилів мови. Результати дослідження мають значення для поглибленого вивчення динамічного синтаксису і теорії мовної комунікації.

Практичне значення роботи полягає у можливості впровадження результатів дослідження у програми навчальних дисциплін, зокрема: синтаксису сучасної української мови, української мови у засобах масової комунікації, стилістики, культури мови, комунікативної лінгвістики для студентів спеціальностей 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) та 035.01 Філологія (Українська мова і література); матеріали дослідження можуть бути використані в спецкурсах і семінарах на філологічних факультетах, для написання дипломних і курсових робіт студентами закладів вищої освіти.

Апробація роботи. Основні положення магістерської роботи були висвітлені на Науковій конференції студентів та магістрантів (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, квітень 2018 року); Науковій конференції студентів та магістрантів (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, квітень 2019 року); Всеукраїнській науковій інтернет-конференції «Вербальні культурні коди сучасної української мови» (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 9 листопада 2018 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів та молодих учених «Дискурс у колі антропоцентричних наук: загальнолінгвістичні та прикладні аспекти» (Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, 28 березня 2019 р.).

Обсяг і структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний текст викладено на 88 сторінках, загальний обсяг роботи – 95 сторінок.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження показали, що неповні речення – цілком природний та ефективний засіб вираження думки в газетному дискурсі. Через газетне мовлення вербальні засоби переходять у комунікативну практику конкретних носіїв мови. Синтаксичні побудови газетного мовлення не лише відбивають сучасний стан розвитку сучасної української літературної мови, а й утворюють національно-мовний вербалізований продукт мислення і мовлення суспільства.

Опущення одного або кількох формальних компонентів у висловленні – це закономірне явище, що виявляється в компресії газетного мовлення. Осмислення проблеми неповноти речення у формально-синтаксичному, семантичному й комунікативно-прагматичному аспектах має прямий вихід у теорію внутрішньої організації структури простого речення і трансформування її на складні синтаксичні конструкції, оскільки в актах газетної комунікації виявляється національна специфіка структурування різних типів повідомлень.

Функціональний рівень ґрунтується на формальних категоріях, що виявляють специфіку граматичних категорій мови, з-поміж яких особлива роль належить категорії предикативності, що реалізується на рівні синтагматичних зв'язків повнозначно-лексичних одиниць у зв'язне висловлення. Ці утворення є результатом прагнення автора газетного тексту до широкого висловлення подій, явищ, фактів за допомогою простого, лаконічного та точного повідомлення, що досягається шляхом інтеграції вербальних та невербальних засобів при формуванні його змісту. Обов'язковими умовами для такої взаємодії є: 1) існування однієї і тільки однієї особи, предмета, явища, дії тощо, що перебувають у центрі уваги автора чи читача і мисляться як об'єкти обговорення (це можуть бути кілька ідентичних об'єктів); 2) достатня кількість засобів для ідентифікації реципієнтом об'єкта повідомлення.

Невідповідність вербальних та невербальних засобів спричиняє компресію змісту висловлення і дефекти його формально-синтаксичної

структури шляхом опущення одного чи одразу кількох членів речення. Оскільки будь-яке висловлення характеризується повнотою вираження змісту, то ці трансформації діють лише в межах структурних моделей речення і спричиняють його синтаксичну неповноту. Такі модифікації виявляються не у формі разових дефектів, а є іманентною властивістю синтаксичних одиниць.

У газетному мовленні неповними можуть бути двоскладні й односкладні речення, які в синтаксичному плані виявляються як членовані конструкції, а також предикативні частини складних речень, побудовані за відповідними моделями. Основними ознаками їх неповноти є нереалізовані прямі чи зворотні валентні потенції вербально виражених членів речення, що свідчать про порушені синтаксичні зв'язки та семантичні відношення між окремими його компонентами. Причому, валентні можливості компонентів речення в конкретному контексті можуть розширюватись чи, навпаки, – звужуватись під впливом зовнішньосинтаксичних чинників. Тому опущений член речення виявляється як за внутрішніми показниками, так і за зовнішньосинтаксичними.

Функціональна специфіка неповних речень газетного мовлення виявляється у конкретних жанрах і залежить від форми спілкування. У монологічному мовленні комунікативна діяльність мовця-автора визначається як текст, який складається із певним чином пов'язаних між собою речень, що мають індивідуальну композиційну будову і характеризуються відносною смисловою завершеністю. Такий зв'язок забезпечується єдністю думки, теми, а також специфічними засобами зв'язку, різновидом яких є незаміщені синтаксичні позиції у формально-синтаксичній структурі речення. Внаслідок опущення одного чи кількох членів речення реалізується як неповне. Засобами контексту в газетному мовленні найчастіше виражено підмет із семантикою суб'єкта-істоти, рідше неістоти (предмета, явища), присудок (головний член односкладного дієслівного речення), рідше – другорядні члени речення (додаток, обставина).

Наслідком довільного керування автора газетного повідомлення законами мовлення щодо незаміщених ланок речення, які заповнюються у контексті є порушені змістові зв'язки, що проникають у структуру речень і пов'язують їх між собою, внаслідок чого у неповному реченні зосереджено переважно нову для повідомлення інформацію, тобто вербалізовано рему, а тема задається контактно чи дистанційно розташованими попередніми або наступними синтаксичними структурами текстового масиву.

Контекстно неповні речення діалогічного мовлення трапляються лише в інтерв'ю і відзначаються значною компресією змісту, що реалізується шляхом опущення низки членів речення: підмета і присудка, підмета і додатка, присудка і додатка, присудка і обставини тощо. Такі трансформації можливі коли інтерв'юер у запитанні визначає тему спілкування, а співрозмовник зосереджується на повідомленні нової інформації. Особливістю газетного дискурсу є колективна праця автора, коректора і редактора над формуванням повідомлення. Якщо під час реального спілкування мовець сформував ширше повідомлення, у газетному тексті усі недоліки скореговано відповідно до норм сучасної літературної мови, що унеможливлює повторення однакових елементів у питанні та відповіді на нього під час інтерв'ю. За таких умов текст інтерв'ю втрачає автентичність, але відповідає чинним мовним нормам.

Особливим структурним різновидом неповних речень газетного дискурсу є еліптичні утворення. Вони притаманні як діалогічному, так і монологічному мовленню. Однак їх внутрішньосинтаксична обумовленість визначає наближеність цих утворень до неповних структур монологічного мовлення. З одного боку, компресія змісту цих конструкцій створює граматичну неповноту, а з іншого, значення відсутньої ланки підказується семантикою експліцитно виражених компонентів, що робить зрозумілими еліптичні речення й поза контекстом чи у відриві від конкретної ситуації мовлення і відрізняє їх від контекстуальних та ситуативних речень.

Найчастіше синтаксичну неповноту еліптичних утворень спричиняє опущення дієслова-предиката із семантикою буття, наявності, існування, способу розміщення в просторі, сприйняття, руху, енергійної дії, мовлення, переміщення в просторі, спонукання до дії, вітання, побажання тощо. Значно менше еліпсація властива іншим частинам мови, що функціонують у ролі підмета, додатка чи обставини.

Синтаксична неповнота контекстно зумовлених та еліптичних речень у газетному мовленні не лише виконує дейктичну функцію, а й має певну стилістичну вмотивованість. Дуже часто автор користується цим прийомом для підкреслення найбільш інформативно важливих елементів повідомлення, його змістових відтінків. Вираження того чи того члена речення засобами зовнішнього чи внутрішнього контексту компенсується у реченні шляхом більшого інформативного навантаження інших його структурних компонентів. Таке фокусування уваги читача (слухача) на конкретному предметі повідомлення про певну особу чи предмет, дозволяє авторові створити певні риси індивідуально-колективного суб'єкта газетного повідомлення. Крім того, контекстно неповні й еліптичні речення часто використовуються в газетному мовленні як заголовки: промовисті, інформативні й водночас лаконічні оригінальні синтаксичні утворення, покликані зацікавити читача, актуалізувати повідомлення тощо.

Особливим різновидом синтаксичних засобів газетного дискурсу є ситуативно зумовлені неповні речення. У безпосередньому спілкуванні комунікативну функцію співрозмовників допомагає реалізувати візуально-чуттєва ситуація, яка супроводжує мовлення. Її компонентами виступають особи, предмети, явища, факти реальної дійсності, включаючи самих мовців у конкретних локально-часових координатах. У газетному дискурсі ці невербальні засоби також використовуються, але потребують додаткових зусиль автора. Ситуативний контекст у проаналізованих нами текстах передається вербальним контекстом чи засобами інших семіотичних систем,

серед яких значна перевага за світлинами. У таких умовах ситуативним вербальним контекстом найчастіше виражено підмет.

Засобами інших семіотичних систем можуть виражатися як головні, так і другорядні члени речення. Це можна пояснити тим, що світлини відображають ті об’єкти реальної дійсності та стосунки між ними, які мовці здатні сприймати органами чуття. Такий підхід не потребує широкого вербального вираження. Тому в таких повідомленнях засобами ситуації виражається значно більше компонентів: підмет, присудок (головний член), прямий додаток, деякі різновиди непрямого додатка. Певна обмеженість характерна для локативних та темпоральних поширювачів речення, що функціонують як обставини.

Подальшому осмисленню підлягають питання компресії мовлення в текстах різних стилів і жанрів за експресивною та іншими функціями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андерш Й. Ф. *Структурно-семантическая типология простого предложения (на материале глагольных предложений современного чешского и украинского литературных языков)*: автореф. дис. на соискание науч. степени д-ра филолог. наук: специальность 10.02.03 «Славянские языки». Киев, 1987. 33 с.

2. Арват Н. Н. *Межуровневые связи в предложении*. Вопросы структуры предложения. Днепропетровск: Изд-во Днепропетровск. ун-та, 1980. С. 116-137.

3. Арполенко Г. П., Забєліна В. П. *Структурно-семантична будова речення в сучасній українській мові*. Київ: Наукова думка, 1982. 131 с.

4. Бабайцева В. В. *Два подхода к исследованию единиц синтаксиса.* Филологические науки. 2007. №2. С.99-106.

5. Бабайцева В. В. *Семанитка простого предложения*. Предложение как семантическая единица языка. Русский язык. Москва: МГПИ им. Ленина, 1983. С. 7-24.

6. Балли Ш. *Французская стилистика*. Москва: Изд-во иностр. литературы, 1961. 393 с.

7. Баранник Д. Х. *Два рівні граматичної структури речення*. Мовознавство. 1993. №6. С.13-20.

8. Баранник Д. Х. *Про один актуальний спосіб синтаксичної номінації*. Мовознавство. 2006. №2-3. С.50-54.

9. Бех Е. А. *Структурно-семантические особенности неполноты предложений*: автореф. дис. на соиск. науч. степени канд. филол. наук: специальность 10.02.02 «Языки народов Российской федерации (русский язык)». К., 1990. 17 с.

10. Бацевич Ф. С. *Категорії комунікативної лінгвістики*. Комунікативна компетентність правників і їх зв'язки з громадськістю. Львів, 2003. С. 73-75.

11. Бацевич Ф.С. *Вступ до лінгвістичної прагматики.* Київ: Видавничий дім «Академія», 2011. 304 с.

12. Бацевич Ф.С. *Основи комунікативної лінгвістики.* Київ: ВЦ «Академія», 2004. 344 с.

13. Бацевич Ф. С. *Філософія мови: історія лінгвофілософських учень*. Київ: ВЦ «Академія», 2008 . 240 с.

14. Бєлікова О. О. *Актуальне членування простого речення як засіб вираження комунікативного аспекту вивчення синтаксичних одиниць*. Проблеми української мови та методики: міжвуз. зб. наук. праць. Слов'янськ, 1997. С.65-68.

15. Белошапкова В. А. *Современный русский язык. Синтаксис*. Москва: Высшая школа, 1977. 248 с.

16. Богушевич Д. Г. *Некоторые выводы из тезиса о коммуникативной функции языка.* Романское и германское языкознание. Минск, 1980. Вып. 10. С.8-13.

17. Богушевич Л. Г. *Единица, функция, уровень: к проблеме классификации язика*. Минск: Вышэйшая школа, 1985. 116 с.

18. Буслаев Ф. И. *Историческая грамматика русскаго языка.* Издание пятое. [В 2-х частях]. Москва: Издание книжнаго магазина наследников братьев Салаевых, 1881. [Часть 2]. Синтаксис. 394 с.

19. *Великий тлумачний словник сучасної української мови.* [Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.

20. Верестюк И. В. *Вопросы классификации неполных предложений*. Вестник Московского ун-та. Сер. 9, Филология. 1986. №4. С.23-28.

21. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Русанівський В. М. *Семантико-синтаксична структура речення*. Київ: Наукова думка, 1983. 219 с.

22. Вихованець І. Р. *Граматика української мови. Синтаксис.* Київ: Либідь, 1993. 368 с.

23. Вихованець І. Р. *Нариси з функціонального синтаксису української мови*. Київ: Наукова думка, 1992. 224 с.

24. Голюх В. І. *Еліптичні речення з невербалізованим головним членом*. Мовознавство. 1982. №1. С.21-26.

25. Гомас О. М. *Комунікативна організація синтаксичних конструкцій*. Проблеми граматики і лексикографії української мови : зб. наук. праць. Відп. ред.. М. Я. Плющ. Київ: НПУ, 2001. С.149-154.

26. Грейс Г. П. *Логика и речевое общение*. Новое в зарубежной лингвистике. Москва: Прогресс, 1985. Вып. 16. Лингвистическая прагматика. С.217-237.

27. Греч Н. Н. *Практическая русская грамматика*. СПб, 1834. 526 с.

28. Гуйванюк Н. В. *До питання комунікативної парадигми речення*. Мовознавство. 2005. №3-4. С.148-155.

29. Гумбольдт В. Фон. *Избранные труды по языкознанию*. Москва: Прогресс, 1984. 397 с.

30. Дикарева С. С. *Координаты референции и явление глобального эллипсиса*. Предложение и текст: Семантика, прагматика и синтаксис. Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1988. С.107-111.

31. Дикарева С. С., Рогинская Н. В. *Языковое общение: диалог-дейксис*. Симферополь, 1991. 49 с.

32. Дзюбак Н. М. *Неповне речення: комунікативний, семантичний, і формально-синтаксичний аспекти*: монографія. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д.Г., 2011. 184 с.

33. Довженко Г. Я. *Неповні підрядні речення і другорядні члени речення, виражені порівняльними конструкціями.* Українська мова і література в школі. 1973. №6. С.31-35.

34. Долин Ю.Т. *К теории синтаксического нуля*. Русский язык в школе. 1995. №2. С.95-98.

35. Дудик П. С. *Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення*. Київ: Наукова думка, 1973. 288 с.

36. Єрмоленко С. Я. *Бездієслівні речення в системі простих речень*. Синтаксис словосполучення і простого речення (синтаксичні категорії і зв'язки). Київ: Наукова думка, 1975. С. 3-16.

37. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. *Українська мова*. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.

38. Єрмоленко С. Я. *Синтаксис і синтаксична семантика*. Київ: Наукова думка, 1982. 210 с.

39. Жинкин Н. И. *Речь как проводник информации*. Москва: Наука, 1982. 160 с.

40. Жовтобрюх М. А. *Українська літературна мова*. Київ: Наукова думка, 1984. 215 с.

41. Загнітко А. П. *Основи українського теоретичного синтаксису*: Ч.1. Горлівка: ГДПІІМ, 2004. 228 с.

42. Загнітко А. П. *Основи українського теоретичного синтаксису*: Ч.2. Горлівка: ГДПІІМ, 2005. 213 с.

43. Загнітко А. П. *Основи українського теоретичного синтаксису*: Ч.3. Горлівка: ГДПІІМ, 2006. 312 с.

44. Золотова Г. А. *К вопросу о неполных предложениях*. Русский язик: сб. трудов. Москва, 1975. С.106-118.

45. Золотова Г. А. *Коммуникативные аспекты русского синтаксиса*. Москва: УРСС: Едиториал УРСС, 2003. 366 с.

46. Золотова Г. А. *Очерк функционального синтаксиса русского язика*. Москва: Наука, 1973. 351 с.

47. Іваницька Н. Л. *Вплив сполучуваності повнозначних слів на утворення компонентів синтаксичної структури речення.* Мовознавство. 2001. №3. С.97-104.

48. Іваницька Н. Л. *Двоскладне речення в українській мові*. Київ: Вища школа, 1986. 167 с.

49. Іваницька Н. Л. *Формально-граматичне і семантико-граматичне моделювання структури простого речення*. Мовознавство. 1986. №1. С.20-27.

50. Инфантова Г. Г. *Очерки по синтаксису современной русской разговорной речи*. Ростов-на-Дону, 1973. 135 с.

51. Кадомцева Л. О. *Українська мова: Синтаксис простого речення*. Київ: Вища школа, 1985. 127 с.

52. Каранська М. У. *Синтаксис сучасної української літературної мови*. Київ: Либідь, 1995. 312 с.

53. Кодухов В. И. *Контекст как лингвистическое понятие*. Языковые единицы и контекст. Ленинград: ЛГПИ, 1973. С.11-17.

54. Кодухов В. И. *Мышление и языковые значения и функции*. Язык и мышление. Москва: Наука, 1967. С.102-115.

55. Колшанский Г. В. *Коммуникативная функция и структура языка*. Москва: Наука, 1984. 175 с.

56. Колшанский Г.В. *Контекстная семантика*. Москва: Наука, 1980. 150 с.

57. Колшанский Г. В. *Логика и структура языка*. Москва: Высшая школа, 1965. 240 с.

58. Колшанский Г.В. *Паралингвистика*. Москва: Наука, 1974. 81 с.

59. Колшанский Г.В. *Проблемы коммуникативной лингвистики*. Вопросы языкознания. 1979. №6. С.51-62.

60. Коструба П. П. До *питання про поняття і класифікацію неповних речень*. Питання українського мовознавства. Львів: Львів. держ. ун-т, 1960. Кн..4. С.38-75.

61. Кудимова В. Н. *Семантико-структурная соотносительность полных и неполных односоставных предложений.* Киев: КГПИ, 1980. С.61-68.

62. Кулик Б. М. *Курс сучасної української літературної мови*: Ч.2. Синтаксис. Київ: Рад. школа, 1965. 283 с.

63. *Курс сучасної української мови* (КСУМ) : Т.2. Синтаксис. За ред. Л. А. Булаховського. Київ: Рад. школа, 1951. 408 с.

64. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. Москва: Прогресс, 1978. 248 с.

65. Лекант П. А. *К проблеме неполных предложений в русском языке*. Учен. записки Моск. обл. пед. ин-та им. Н.К. Крупской. 1963. Т.139, вып. 9. С.146-155.

66. Лекант П. А. *Синтаксис простого предложения в современном русском языке.* Москва: Высшая школа, 1986. 175 с.

67. Маматова К.М. *Неполные предложения с контекстным возмещением при глаголах с сильными связями в современном русском языке* : автореф. дис. на соиск. науч. ст. канд. фиолол. наук: спец.10.02.01 «Украинский язык». Днепропетровск, 1983. 23 с.

68. Мельничук О. С. *Розвиток структури слов'янського речення*. Київ: Наукова думка, 1966. 324 с.

69. Мойсієнко А. К., Арібжанова І. М., Коломийцева В. В. *Сучасна українська мова*. Синтаксис: підручник. Київ: Знання, 2013. 238 с.

70. Невмивака О. В. *До питання про мінімальну модель речення*. Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. праць. Відп. ред. В.І. Гончаров. Київ: Знання України, 2004. С.52-57.

71. Новиков А.А. *К изучению неполных и эллиптических предложений в курсе современного русского языка*. Филологический анализ: Теория, методика, практика: межрегион. сб. науч. ст. Київ-Херсон, 1996. – С.107-113.

72. Пешковский А. М. *Русский синтаксис в научном освещении*. Москва: Учпедгиз, 1956. 560 с.

73. Плющ М. Я. Категорії суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення. Київ: Вища школа, 1986. 175 с.

74. Пономарів О. Д. *Стилістика сучасної української мови: підручник*. 3-є вид., перероб. і доповн. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2000. 248 с.

75. Попова З. Д. *Синтаксическая форма как предмет синтаксиса*. Теоретические проблемы синтаксиса современных индоевропейских языков. Ленинград: Наука, 1975. С.109-114.

76. Почепцов Г. Г. *Основы прагматического описания предложения*. Київ: Вища школа, 1986. 115 с.

77. Почепцов Г. Г. Про семантичні плани речення. Мовознавство. 1973. №5. С.44-46.

78. Різун В. В., Лисенко Ю. В., Шевченко Л. Ю. *Синтаксис*. Сучасна українська мова: довідник. Київ: Либідь, 1993. С.198-323.

79. Слинько І. І., Гуйванюн Н. В., Кобилянська М. Ф. *Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання.* Київ: Вища школа, 1994. 801 с.

80. *Словник української мови: в 11 т*. Редкол.: І.Білодід (голова), Л.Паламарчук, В. Русанівський та ін. Київ: Наукова думка, 1970–1981. Т.1-11.

81. *Сучасна українська літературна мова*. Синтаксис. За загальною редакцією І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1972. Т.3. 515 с.

82. *Сучасна українська літературна мова*. Стилістика. За загальною редакцією І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973. 288 с.

83. *Сучасна українська літературна мова*: підручник. За редакцією М. Я. Плющ. Київ: Вища школа, 1994. 414 с.

84. *Сучасна українська мова: синтаксис*. За редакцією О.Д.Пономаріва. Київ: Либідь, 1994. 256 с.

85. Факторович А. Л. *Выражение смысловых различий посредством эллипсиса*. Харьков: Око, 1991. 88 с.

86. Харчеко С.В. Еліптичні спонукальні конструкції адвербіального типу. Проблеми граматики і лексикографії української мови: зб. наук. праць. Відп. ред. М.Я. Плющ. Київ: НПУ, 2001. С.163-173.

87. Чередниченко І. Г. *Граматична структура неповних речень та основи їх класифікації.* Українська мова і література в школі. 1954. №3. С.14-20.

88. Чувакин А. А. *О структурной классификации неполных предложений.* Научные доклады высшей школы. Филологические науки. 1974. №5. С.104-108.

89. Шахматов А. А. Синтаксис русского язика. 2-е изд. Ленинград: Учпедгиз, 1941. 620 с.

90. Шведова Н. Ю. Очерки по синтаксису русской разговорной речи Н. Ю. Шведова. Москва: Изд-во АН СССР, 1960. 377 с.

91. Ширяев Е.Н., Земская Е. А., Ширяєв Е. Н. *Синтаксис.* Русская разговорная речь. Общие вопросы. Словообразование. Синтаксис. Москва: Наука, 1981. С.191-224.

92. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ: Академія, 2004. 408 с.

93. Якубинский Л. П. Язык и его функционирование: избранные работы. Москва: Наука, 1986. 207 с.